

Lääketaksan, apteekkimaksun ja apteekkiveron kehittäminen Suomessa

Fimean selvitys muutosehdotuksista, muutosten esteistä ja mahdollisista muutostekijöistä

28.1.2021

Konteksti

- **Lääkealan kehittäminen lääkeasioiden tiekartan mukaisesti alkanut (STM 2019:5)**
  - Apteekkitalouden ja lääkkeiden jakelun kehittämisen tavoitteena pienentää apteekkijärjestelmän osuutta lääkehoidon kustannuksista
  - Otetaan huomioon erityisesti lääkkeiden käyttäjien ja yhteiskunnan näkökulma
    - Lääkkeiden saatavuus, palveluiden saavutettavuus ja rationaalinen lääkehoito varmistettava
    - Lääkkeiden käyttäjien maksuosuus ei kasva
- Lääketaksa ja apteekkivero keskeisiä elementtejä pienennettäessä apteekkien osuutta lääkehoidon kustannuksista

Selvityksen tarve

Esiselvityksessä (STM 2020:1) kuvattiin apteekkijärjestelmää kokonaisuutena ja verrattiin Suomen lääketaksaa Pohjoismaiden lääketaksoihin.

Lääkkeiden vähittäishinnat ja apteekkien myyntikate ovat Suomessa lääketaksan rakenteesta johtuen korkeat

Vuosien varrella tehty lukuisia **esityksiä ja kehittämis ehdotuksia** lääketaksaan ja apteekkiveroon

Millaisia esityksiä tehty?

Miksi esitykset eivät ole edenneet?

Mikä on lääketaksan ja apteekkiveron tarkoitus?

Miten niiden välistä riippuvuutta voisi selventää/kuvata?

Mitä keinoja muutokseen olisi käytettävissä?

Fimean selvitys lääketaksan, apteekkimaksun ja apteekkiveron kehityksestä Suomessa (Fimea 1/2021)

Selvityksen tavoitteet

- Kuvata lääketaksan ja apteekkiveron tarkoitus, perusteet sekä niiden välinen riippuvuus toisistaan
- Tarkastella apteekkimaksuun/-veroon ja lääketaksaan tehtyjä muutoksia sekä esitettyjä muutosehdotuksia vuosien varrelta
  - Paljonko?
  - Kuka tehnyt?
  - Mitä yhteistä tai mitkä elementit toistuvat?
  - Millaisia laskelmia esitetty vaikutuksista?
- Arvioida muutosten esteitä
- Tarkastella keinoja, joilla lääketaksa- ja apteekkiverolainsäädäntöön voitaisiin tarvittaessa tehdä muutoksia

Aineisto

- Julkaisut viimeisen 20 vuoden ajalta
  - Viranomaisraportit
  - Lainsäädäntömuutosten asiakirjat (mukaan lukien hallituksen esitykset)
  - Sidosryhmien julkaisut ja muutosehdotukset
- Apteekkien tiedot
  - Fimean avohuollon apteekeilta keräämät toiminta- ja taloustiedot
  - Iqvian lääketukkumyyntiaineisto

Lääketaksan ja apteekkimaksun/-veron peruste ja tarkoitus

- Lääketaksa (apteekit, lääkkeiden käyttäjät, valtio)
  - Lääkkeen tukkuostohinnan perusteella regressiivisen taulukon mukaan
  - Lääkevalmisteiden vähittäismyyntihinta
  - Apteekin saama myyntikate ~770 M€ (2019)
  - Lääkkeiden samanhintaisuus - yhdenvertaisuus ja hintojen kohtuullisuus
  - Lääkkeiden saatavuus - myös pienemmillä apteekeilla taloudelliset toimintaedellytykset
- Apteekkimaksu/apteekkivero (apteekit, valtio) ~190 M€ (2019)
  - Apteekin liikevaihdon perusteella progressiivisen taulukon mukaan
  - Maankattavien apteekkipalveluiden turvaaminen tasaamalla apteekkien välisiä tuloeroja – liikevaihdoltaan pienet apteekit eivät maksa ollenkaan

Lääketaksan ja apteekkiveron hyödyt/epäkohdat

Lääkkeiden samanhintaisuus
Kansalaisten yhdenvertaisuus
Apteekin osuus lääkemyynnistä tunnetaan hyvin
Apteekitoiminta on taloudellisesti kannattavaa
Apteekkivero tasaa eri kokoisten apteekkien myyntikatetta
Lääkkeiden maankattava saatavuus ja saavutettavuus
Apteekkivero tuottaa valtiolle noin 190 miljoonaa euroa vuodessa

Lääketaksa suhteellisen kallis
Korkean lääketaksan ja apteekkiveron yhdistelmä nostaa lääkkeiden vähittäismyyntihintoja
Säännelty järjestelmä (lääketaksa) tuottaa ylisuuria voittoja tietynkokoisille toimijoille
Apteekilla ei kannustetta toimittaa halvinta valmistetta
Yksittäisen kalliin lääkkeen myyntikate voi olla pienempi kuin apteekkivero
Laskentakaavat monimutkaisia ja monitahoisia

Keskeiset havainnot muutosesityksistä

- Lääketaksaa, apteekkimaksua ja apteekkiveroa koskevia muutosehdotuksia on tehty viimeisen 20 vuoden aikana yli 20.
- Muutosehdotuksissa toistuu apteekkien myyntikatteen pienentäminen ja kohtuullistaminen (lisäksi tukkuhintaperusteisuus, alennukset, enimmäishinta)
- Muutoskeinoina esitetty myös apteekkiveron poistamista tai puolittamista yhdistettynä lääketaksan leikkauksiin
- Lisäksi esitetty apteekkiveron progression kiristämistä ja vaikutusten kohdentamista erityisesti liikevaihdoltaan suuriin apteekkeihin
- Sekä muutoksia kalliiden lääkkeiden hinnoitteluun ja myyntikatteeseen.

Muutosten esteet

- Portaittaisten muutosten tekeminen yli hallituskausien vaikeaa
- Yhteinen/poliittinen tahtotila epäselvä
- Erityisesti isojen toimijoiden vastustus
  - Muutokset esim. verotuksen progression korotukset kohdistuvat suuriin apteekkeihin ja erityisesti yliopistojen apteekkeihin
  - Verotuksen periaatteena kuitenkin tulojen tasaaminen ja toimenpiteiden kohdentaminen pieni- ja keskituloisten hyväksi – toimenpiteiden on tarkoituskin kohdistua nimenomaan suuriin toimijoihin
- Muutoksen keinot ja vaikutusarviot puutteellisia
- Henkilömuutokset virkamiehissä

Mahdollisia muutostekijöitä

- Apteekkivero
  - Peruste, esim. liikevaihto, myyntikate, liikevoitto
  - Porrastus, progression mahdollisuudet
  - Vähennykset nykyisten lisäksi esim. ehtona olevat sivuapteekit, palvelupisteet, verkkopalvelu, laajennetut aukiolot, farmaseuttiset palvelut, ex tempore - lääkevalmistus, tutkimus
  - Harva-alueiden apteekkien tukeminen muilla keinoin
- Lääketaksa
  - Pienentäminen esim. portaitten lukumäärää, kertoimia ja/tai kiinteitä osia leikkaamalla
  - Tukkuhintariippuvuus
  - Toimitusmaksu
  - Muutosten kohdentaminen kalliisiin lääkkeisiin erityisesti
  - Enimmäishinnoittelu
  - Alennukset

Johtopäätökset

- Apteekkitaloutta uudistettaessa apteekkijärjestelmää tulee tarkastella kokonaisuutena
  - Lääketaksa ja apteekkivero ovat keskeisiä elementtejä pienennettäessä apteekkien osuutta lääkehoidon kustannuksista
  - Lääketaksan ja apteekkiveron keskinäisen riippuvuuden takia näihin tehtäviä muutoksia tulee tarkastella yhtäaikaisesti, vaikka muutoksia tehtäisiinkin vaiheittain tai toisistaan irrallisina
  - Muutokset edellyttävät huolellisia ennakkolaskelmia ja muutosten vaikutusarviointeja sekä muutoksien jälkeen vaikutusten seurantaa

Kiitos!

leena.reinikainen@fimea.fi
antti.hyvärinen@fimea.fi